

II. Rákóci Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Képzési szint	BSc	Tagozat	Nappali/Levelező	Tanév/félév 2.	2024/2025
---------------	-----	---------	------------------	-------------------	-----------

Tantárgyleírás

A tantárgy címe	Pszichológia (gyermeklélektan és pedagógiai pszichológia)
Tanszék	Pedagógia, Pszichológia, Tanító, Óvodapedagógia, Oktatási Intézményvezetés Tanszék
Képzési program	012 Óvodapedagógia
A tantárgy típusa, kreditértéke, óraszám (előadás/szeminárium/önálló munka)	A tantárgy típusa: kötelező Kreditek száma: 6 Előadások: 48 óra. Szemináriumok / gyakorlati órák: 24 óra. Laboratóriumi munka: - Önálló munka: 108 óra.
Tárgyfelelős oktató(k) (név, tudományos fokozat, tudományos cím, e-mail cím)	Dr. Berghauer-Olasz Emőke PhD docens, Pedagógia, Pszichológia, Tanító, Óvodapedagógia, Oktatás-és Intézményvezetés Tanszék berghauer.olasz.emoke@kmf.org.ua
A tantárgy előkövetelményei	A „Gyermelelektan és pedagógiai pszichológia” című tantárgy a felsőoktatásban részt vevő hallgatók képzésének strukturális-logikai rendszerébe illeszkedik, a 01-es tudományág, az Oktatás/Pedagógia szakirány keretében. Ez a tantárgy egy összetett, integrált diszciplínaként értelmezendő, amely szorosan kapcsolódik a filozófiai, társadalomtudományi és természettudományi tantárgyak rendszeréhez. Interdiszciplináris kapcsolatai: nevelésméлет és módszertan, filozófia, általános pszichológia.
A tantárgy általános ismertetése, célja, várható eredményei, főbb témakörei	A gyermekpszichológia az életkori pszichológia egyik különálló ága, amely önálló kutatási tárgykörrel rendelkezik. E tudományág fókuszja az egyén életútjának azon szakasza, amelyet gyermekkorának nevezünk. Így a gyermekpszichológia tárgya a gyermekkori pszichés fejlődés életkori dinamikája, a pszichés folyamatok és a gyermek személyiségének pszichés jellemzőinek fejlődése. A gyermekpszichológia magában foglalja az egyén pszichés fejlődésének feltételeinek és hajtóerőinek vizsgálatát, a pszichés fejlődés periodizációjának dinamikus és tartalmi törvényszerűségeinek feltárását, valamint az egyén pszichés fejlődésének egyedi-típológiai változatainak megismerését a gyermekkor szakaszában. A tantárgy célja, hogy a hallgatókban kialakuljanak a gyermekek korai és óvodáskori pszichés fejlődésének törvényszerűségeiről, szakaszairól, feltételeiről és kritériumairól szóló ismeretek. A kurzus

fő feladatai közé tartozik a hallgatók felkészítése a gyermekek ontogenetikus fejlődésének pszichológiai törvényszerűségeiről való tudás elsajátítására, valamint gyakorlati felkészítésük a nevelési-oktatási folyamat különböző szereplőivel való munkára; a hallgatók képességeinek fejlesztése a megszerzett tudás alkalmazására szakmai tevékenységükben, továbbá annak elősegítése, hogy a hallgatók képesek legyenek önállóan felfedezni, elemezni és mélyebb összefüggéseket keresni a mindennapi élet jelenségeiben, valamint megérteni önmagukat és a társadalmi világot.

Az oktatási program követelményei szerint a hallgatóknak ismerniük kell:

- az emberi pszichés folyamatokat, állapotokat és tulajdonságokat;
- az emberi személyiség jellemzőit és ezek megnyilvánulását különböző tevékenységek során;
- az egyéni pszichológiai jellemzőket és a személyiség tulajdonságait.

A hallgatóknak képesnek kell lenniük:

- megkülönböztetni az egyéni pszichológiai jellemzőket és tulajdonságokat, valamint az emberi személyiség (beleértve a tanulókat) jellemzőit, annak érdekében, hogy a különböző tevékenységek során a leghatékonyabb interakciót valósíthassák meg

Kompetenciák

Integrált kompetencia:

Az a képesség, amely lehetővé teszi összetett szakmai feladatok és gyakorlati problémák megoldását a korai és óvodás korú gyermekek fejlődése, tanítása és nevelése terén, és magában foglalja a pszichológiai és pedagógiai elméletek, valamint a szakmai óvodai oktatási módszerek alkalmazását, jellemzője a komplexitás és a feltételek bizonytalansága.

Általános kompetenciák:

ÁK-2. Képesség a társadalom erkölcsi, kulturális és tudományos értékeinek és eredményeinek megőrzésére és gyarapítására a téma történetének és fejlődési törvényeinek megértésén alapulva, valamint különböző mozgásformák és aktivitások használatára az aktív pihenéshez és az egészséges életmód fenntartásához.

ÁK -3. Képesség az absztrakt gondolkodásra, analízisre és szintézisre.

ÁK-4. Képesség a hivatalos nyelven történő szóbeli és írásbeli kommunikációra.

ÁK-5. Képesség a végzett munkák minőségének értékelésére és biztosítására.

ÁK-6. Képesség az interperszonális interakcióra.

ÁK-7. Képesség a tanulásra és a modern tudás elsajátítására.

ÁK-8. Képesség a tudás alkalmazására gyakorlati helyzetekben.

ÁK-9. Képesség biztonságos tevékenységek végzésére.

ÁK-10. Képesség döntések meghozatalára és cselekvésre a korrupció és egyéb etikátlan megnyilvánulások elkerülésének elvének betartásával.

Szakmai (Speciális) kompetenciák:

SZK-1. Képesség a tanulmányi és tudományos információforrásokkal való munkára.

	SZ-2. Képesség a korai és óvodás korú gyermekek személyiségjegyeinek (önállóság, kreativitás, kezdeményezőképeség, viselkedési szabadság, önértékelés, önmegbecsülés) fejlesztésére. SZK-3. Képesség a gyermekek kíváncsiságának, kognitív motivációjának és kognitív tevékenységeinek fejlesztésére. SZK-4. Képesség a gyermekek alapvető elképzeléseinek kialakítására a tárgyi, természeti és társadalmi környezetről, a tárgyak tulajdonságairól és kapcsolatairól; a gyermek önismeretének („én” és helye a környezetben) fejlődésére. SZK-5. Képesség a gyermekek beszédének fejlesztésére, mint kommunikációs és interakciós eszköznek a kortársakkal és felnőttekkel való kapcsolatban. SZK-6. Képesség a gyermekek társadalmi és erkölcsi normák és viselkedési szabályok tudatos betartásának nevelésére. SZK-7. Képesség a nemzeti-patrióta nevelésre a gyermekek körében (haza, anyanyelv, szülőváros iránti szeretet; érdeklődés és tisztelet az állami szimbólumok, nemzeti hagyományok, szokások, ünnepek iránt). SZK-8. Képesség az ökológiailag biztonságos magatartás és tevékenységek kialakítására a gyermekek mindennapi életében, természetben és környezetben. SZK-9. Képesség a perceptuális, mnémikus folyamatok, különböző gondolkodási formák és tudatosság fejlesztésére a gyermekeknél. SZK-10. Képesség egyéni fejlesztési program és szükséges dokumentumok készítésére a speciális oktatási igényű gyermekek tanításához, valamint a univerzális tervezés és okos alkalmazkodás ismeretére az oktatásban. SZK-11. Képesség a gyermekek különböző művészeti ágakról és művészi kifejezési eszközökről (szó, hangok, színek stb.) szerzett alapvető ismeretek és önálló kreatív tevékenységek élményeinek kialakítására. SZK-12. Képesség a gyermekek fizikai fejlődésének, egészségük korrigálásának és erősítésének biztosítására fizikai gyakorlatok és mozgási aktivitások révén. SZK-13. Képesség a gyermekek játékos, művészeti-nyelvi és művészeti produktív (képzőművészeti, zenei, színházi) tevékenységeinek szervezésére és irányítására. SZK-14. Képesség a gyermekek egészséges életmódra vonatkozó készségeinek kialakítására, mint az egészségtudat kultúrájának alapja. SZK-15. Képesség a speciális oktatási igényű gyermekek egyéni és differenciált fejlesztésére a képességeik szerint. SZK-16. Képesség a gyermekek toleranciájának és mások iránti tiszteletének nevelésére, valamint a bullying megelőzésére és ellenállására. SZK-17. Képesség a váratlan munkakörülmények közötti döntéshozatalért való felelősségvállalásra. SZK-18. Képesség szükséges oktatási információk keresésére, feldolgozására és alkalmazására a gyermekekkel és szülőkkel való munkában. SZK-19. Képesség kommunikációs interakcióra a gyermekekkel, szülőkkel és kollégákkal.
--	---

SZK-20. Képesség az önképzésre, önfejlesztésre és a folyamatos tanulásra, hogy az általános és szakmai képzettség folyamatosan bővüljön, és az oktatást élethosszig tartó folyamattá alakítsa.

Oktatási eredmények:

OE-01. A pedagógiai feltételek, törvényszerűségek, elvek, célok, feladatok, tartalom, szervezési formák, módszerek és eszközök megértése és meghatározása a születéstől az iskolai oktatásig terjedő gyermekekkel végzett munkában; a korai és óvodás korú gyermekek oktatási folyamatának és fejlődésének tipikus jegyeinek és sajátosságainak azonosítása.

OE-02. A korai és óvodás korú gyermekek fejlődési, tanulási és nevelési folyamatainak megértése, leírása és elemzése alapvető pszichológiai és pedagógiai fogalmak és kategóriák használatával.

OE-03. A gyermekek fejlődésének természetének és életkori sajátosságainak ismerete különböző fejlettségi szinteken, a tehetséges gyermekek fejlődésének sajátosságai, valamint a speciális oktatási igényű gyermekek egyéni eltéréseinek megértése.

OE-05. Az interakció megvalósítása az óvodai intézmény, a család és az iskola között. A szülők bevonása a korai és óvodás korú gyermekek oktatási folyamatának szervezésébe az óvodai környezetben.

OE-06. Kapcsolat felállítása a pedagógiai hatások és a gyermekek által elért eredmények között.

OE-10. A korai beavatkozási program ismerete, és a gyermekek speciális oktatási igényeivel kapcsolatos további munkában való alkalmazásának lehetőségeinek megértése.

OE-12. Az oktatási folyamat átfogó szervezése az alapvető törvényszerűségek figyelembevételével. A pedagógiai munkában végzett tevékenység önértékelése.

OE-14. Képesség a gyermekek pszichofizikai és szociális egészségének megőrzésére és megerősítésére.

OE-18. A fejlesztő környezeti, játékos, természeti-ökológiai, kognitív és nyelvi környezet szervezésének technológiáinak birtoklása különböző korú csoportokban.

OE-23. Az alapvető korrupciómegelőzési, társadalmi és akadémiai integritási ismeretek tudása az oktatók körében való intolerancia kialakításához és alkalmazásuk a szakmai tevékenységben.

Tartalmi modulok

1. Modul:

A GYERMEKPSZICHOLÓGIA ÁLTALÁNOS KÉRDÉSEI

1. A gyermeklélektan tárgya és alapfogalmai.
2. A gyermekpszichológia elvei és módszerei.
3. A társas kapcsolatok kialakulását meghatározó korai tényezők. Kötődéseméletek.
4. A pszichikai fejlődés elméletének elemzése.
5. A gyermekfejlődés elméletei.
6. A fejlődési törvényszerűségek és a fejlődés szakaszai.

2. Modul

A ÓVODÁSKORÚ GYERMEK TEVÉKENYSÉGE ÉS KOMMUNIKÁCIÓJA. A PSZICHIKAI FEJLŐDÉS FŐ TÖRVÉNYSZERŰSÉGEI GYERMEKKORBAN

7. A psziché fejlődésének jellemzői az ontogenezis során.

	8. A gyermek személyiségének kialakulása. 9. Korai gyermekkor. 10. Korai életszakasz. A hároméves krízis. 11. A óvodáskor pszichológiája. 12. A játékos tevékenység pszichológiai jellemzői óvodás korban. 13. A képzőművészeti és konstruktív tevékenység pszichológiai jellemzői óvodás korban. 14. A képességek fejlődése óvodáskorban. 15. A gyermek pszichológiai felkészültsége az iskolai rendszeres tanulásra. 3. Modul. A GYERMEK PSZICHIKAI FEJLŐDÉSE AZ ISKOLAI TANULMÁNYOK SORÁN. ISKOLÁSKORÚ GYERMEK PSZICHOLÓGIÁJA 16. A kisiskoláskor pszichológiája. 17. A gyermek iskolához való alkalmazkodásának problémái. 18. Az iskolaérettség és iskolaalkalmasság kérdésköre. 19. A korai serdülőkor pszichológiája. 20. Akmeológia és a személyiség életútja. 4. Modul A PEDAGÓGIAI PSZICHOLÓGIA ÁLTALÁNOS KÉRDÉSEI. A NEVELÉS ÉS OKTATÁS PSZICHOLÓGIÁJÁNAK ÁLTALÁNOS KÉRDÉSEI. 21. A pedagógiai pszichológia általános kérdései. A nevelés és oktatás pszichológiájának általános kérdései. 22. A tanulás és oktatás pszichológiája. 23. A tanulók pszichológiai jellemzői. 24. A inkluzív oktatás pszichológiája. 25. A nevelés pszichológiája. 26. A pedagógus személyiség pszichológiai portréja a pedagógiai tevékenység és pedagógiai közösség kontextusában. 27. A pedagógiai tevékenység és a szakmai kommunikáció pszichológiája.	
A tantárgy teljesítésének és értékelésének feltételei		
Félévi feladat	Elérhető pontszám	Értékelés szempontjai
1. Modul 3. Téma. A társas kapcsolatok kialakulását meghatározó korai tényezők. Gyakorlati munka. Újszülött-anya interakció megfigyelése	5	A munkáért járó pontszám az alábbi követelmények betartásától függ: - A gyakorlati feladatok időben történő teljesítése; - A feladatok teljeskörű elvégzése; - A gyakorlati feladatok minőségi végrehajtása; - Az önálló munkavégzés; - Kreatív megközelítés a feladatok elvégzésében; - Kezdeményezés a tanulmányi tevékenység során.

2. Modul 11. Téma. A óvodáskor pszichológiája. Gyakorlati munka. Az óvodáskorú gyermek pszichopedagógiai jellemzése.	5	A munkáért járó pontszám az alábbi követelmények betartásától függ: • A gyakorlati feladatok időben történő teljesítése; • A feladatok teljeskörű elvégzése; • A gyakorlati feladatok minőségi végrehajtása; • Az önálló munkavégzés; • Kreatív megközelítés a feladatok elvégzésében; • Kezdeményezés a tanulmányi tevékenység során.			
2.Modul 11. Téma. A óvodáskor pszichológiája. Gyakorlati munka. Rajz-, gyurmázó- vagy testvázlat-készítő foglalkozásterv előkészítése a testvázlat különbségeinek észlelésére a kis-, közép- és nagycsoportos óvodás korú gyermekek között.	5	A munkáért járó pontszám az alábbi követelmények betartásától függ: • A gyakorlati feladatok időben történő teljesítése; • A feladatok teljeskörű elvégzése; • A gyakorlati feladatok minőségi végrehajtása; • Az önálló munkavégzés; • Kreatív megközelítés a feladatok elvégzésében; • Kezdeményezés a tanulmányi tevékenység során.			
4. Modul 26. Téma. A pedagógus pszichológiai portréja a pedagógiai tevékenység és pedagógiai közösség kontextusában. Gyakorlati munka. Óvodapedagógus jellemzése.	5	A munkáért járó pontszám az alábbi követelmények betartásától függ: • A gyakorlati feladatok időben történő teljesítése; • A feladatok teljeskörű elvégzése; • A gyakorlati feladatok minőségi végrehajtása; • Az önálló munkavégzés; • Kreatív megközelítés a feladatok elvégzésében; • Kezdeményezés a tanulmányi tevékenység során.			
		A hallgatók tanulmányi eredményeit a tantárgyból egy moduláris-rangsorolási rendszer alapján értékelik, amely az operatív beszámolás elvén, a tudásszint, a képességek és készségek felhalmozódó értékelési rendszerén alapul; a végső pontszámok bővítésével 100 pontra. Értékelési skála: nemzeti és ECTS. <table border="1"> <tr> <td></td> <td></td> <td>Osztályzat a nemzeti skála alapján</td> </tr> </table>			Osztályzat a nemzeti skála alapján
		Osztályzat a nemzeti skála alapján			

		Az összpontszám az összes tanulmányi teljesítmény alapján	Osztályzat az ECTS szerint	vizsga, évfolyammunka, gyakorlat értékelése		beszámoló értékelése
		90-100	A	jeles	5	megfelelt
		82-89	B	jó	4	
		75-81	C			
		64-74	D	elégséges	3	
		60-63	E			
		35-59	FX	elégtelen a pótvizsga lehetőségével	2	nem felelt meg, a pótbeszámoló lehetőségével
		0-34	F	elégtelen, a tárgy újrafelvételének kötelezettségével	2	nem felelt meg, a tárgy újrafelvételének kötelezettségével
		A hallgató tantárgyi teljesítményének értékeléséhez (maximum 100 pont) a vizsgán elért pontszámot (maximum 30 pont) hozzáadják a tanulmányi munka során szerzett pontszámhoz (maximum 70 pont): $R_{\text{DHC}} = R_{\text{HP}} + R_{\text{AT}}$. Gyakorlati órákon nyújtott teljesítmény (szóbeli válaszok, oktatói kérdésekre adott válaszok, prezentáció) –15pont. Önálló munka – 20 pont. Dolgozat – 25 pont. Szóbeli vizsga – 40 pont. Összesen – 100 pont. A vizsgára azok a hallgatók bocsáthatók, akik részt vettek az előadásokon és gyakorlati órákon, teljesítették a javasolt minimális tanulmányi feladatokat, beszámoltak önálló munkájukról, prezentációt tartottak, és egy félév alatt 60 pontot gyűjtöttek. Fontos előfeltétele a vizsgára bocsátásnak az elmulasztott előadások pótlása. Az ellenőrzés általában egyéni feladatok írásbeli elvégzésével történik, amelyeket az oktató ellenőriz és értékel. A hallgatók tanulmányi eredményeinek értékelése során a következő módszereket alkalmazzák: • szóbeli ellenőrzési módszerek: egyéni kikérdezés, frontális kikérdezés, beszélgetés; • írásbeli ellenőrzési módszerek: írásbeli tesztelés, óraterv kidolgozása; • önellenőrzési módszerek: önértékelés, önanalízis.				
		A tantárggyal kapcsolatos egyéb tudnivalók, követelmények		Akadémiai integritás: Minden írásbeli munkát plágiumra ellenőriznek, és csak akkor tekinthetők elfogadhatónak, ha az eredeti szerzői szöveg legalább 80%-os eredetiséget mutat. Az írásbeli dolgozatok másolása tilos. A		

	különböző teljesítmény-ellenőrzések során a mobil eszközök használata csak az oktató engedélyével megengedett. <u>Положення про академічну доброчесність в ЗУІ</u> <u>Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освіти в ЗУІ</u> A tantárgy szemléltetése az órák folyamán prezentációk (ppt) formájában multimédia kivetítő segítségével valósulnak meg, magyar és ukrán szerzők tankönyveinek és segédanyagainak felhasználásával. A tantárgy tantárgymódszeri ellátásához felhasználható: – az előadások jegyzetének nyomtatott és elektronikus változata; – szemléltetési anyag (ábrák, táblázatok); – multimédiás anyagok (videók, kisfilmek) – szétosztható anyag; – a tanszék, illetve a főiskola könyvtárának segédanyagai és tudományos monográfiái
A tantárgy alapvető irodalma és digitális segédanyagok	Ajánlott irodalom 1. Сергій Максименко. Загальна психологія. 3-є видання. Навчальний посібник. Центр учбової літератури. 2021. 272 с. 2. Тетяна Дуткевич. Загальна психологія. Теоретичний курс. Центр учбової літератури. 2021. 388 с. 3. Оксана Сергєєнкова, Олеся Столярчук, Олена Коханова, Олена Пасєка. Загальна психологія. Навчальний посібник. Центр учбової літератури. 2021. 296 с. 4. Оксана Сергєєнкова, Олеся Столярчук, Олена Коханова, Олена Пасєка. Вікова психологія. Навчальний посібник. Центр учбової літератури. 2021. 376 с. 5. Оксана Сергєєнкова, Олеся Столярчук, Олена Коханова, Олена Пасєка. Педагогічна психологія. Навчальний посібник. Центр учбової літератури. 2021. 168 с. 6. М.Й. Варій: Загальна психологія. Центр учбової літератури, Київ, 2009. 7. Вольнова Л.М. Загальна психологія. Методичні рекомендації для самостійної та індивідуальної роботи студентів. – К. : НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2014. – 95 с. 8. О. Л. Мачушник. Загальна психологія. Тестові завдання: Навчально-методичний посібник. Житомир: ЖДУ імені Івана Франка, 2012. – 76 с.

9. О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та [ін.]: Загальна психологія : навч. посіб. / – К. : Каравела, 2012. – 464 с.
10. В. В. Волошина, Л. В. Долинська, С. О. Ставицька, О. В. Темрук Загальна психологія : практикум : навч. посібник. – К. : Каравела, 2011. – 280 с.
11. О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та [ін.]: Загальна психологія: хрестоматія : навч. посібник / О – К. : Каравела, 2012. – 640 с.
12. Павелків Р. В. Загальна психологія / Р. В. Павелків. – К. : Кондор, 2009. – 576 с.
13. Т. М. Зелінська, І. М. Михайлова: Практикум із загальної психології : навч. посібник / – К. : Каравела, 2010. – 272 с.
14. Приходько Ю.О. Психологічний словник-довідник : навч. посібник / Ю. О. Приходько, В. І. Юрченко. – К. : Каравела, 2012. – 328 с.
15. Савчин М. В. Загальна психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. В. Савчин. – К. : Академвидав, 2011. – 464 с. – (Альма-матер).
16. Цимбалюк І. М., Загальна психологія. Модульно-рейтинговий курс для студентів вищих навчальних закладів / І. М. Цимбалюк, О. Ю. Яницька. – К. : ВД «Професіонал», 2004. – 304 с.
17. R. L. Atkinson – R. C. Atkinson – E. E. Smith – D. J. Bem – S. Nolen – Hoeksema: Pszichológia. Osiris Kiadó, Budapest, 2006.
18. Berghauer – Olasz E. (Бергхауер - Олас Е. Л.): Методичні вказівки з дисципліни. Вікова та педагогічна психологія / Módszertani segédanyag. Fejlődéslelektan és pedagógiai pszichológia tantárgyból. Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту ім. Ф.Ракоці ІІ (протокол № 8 від 03.12.2020 р.) р. 78 <https://okt.kmf.uz.ua/ppt/oktat-ppt/>
19. Berghauer – Olasz E. Általános pszichológia. Módszertani segédanyag. Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту ім. Ф.Ракоці ІІ (№ 12 від 22 грудня 2021 р.), 64 р. <https://okt.kmf.uz.ua/ppt/oktat-ppt/>
20. Zimbardo, P.: Pszichológia mindenkinek I-IV. Libri Kiadó, Budapest, 2019.
21. Cole, S. R., Cole, M.: Fejlődéslelektan. Osiris Kiadó, Budapest. 2009.. 892 с.
22. Mérei F. Binét. Á. Gyermeklelektan. Medicina Kiadó, Budapest, 2011, 262с.

Digitális segédanyagok

https://studme.com.ua/139411035109/psihologiya/obschaya_psihologiya.htm

Кущенко І. В. Практикум з психології : навч.-метод. матеріали з дисципліни [Електронний ресурс] / І. В. Кущенко. – К. : Навч.-наук. ін-т права та психології НАВС, 2011. – 25 с. – Режим доступу : <http://do.gendocs.ru/docs/index-189098.html>

Методичні рекомендації для організації самостійної роботи студентів з дисципліни «Практикум із загальної психології» (2-3 курсів) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ruh.znaimo.com.ua/index-20011.html>

Ставицька С. О. Навчальна програма з дисципліни «Загальна психологія» для слухачів спеціальності – 7.040.101. «Психологія» [Електронний ресурс] / Світлана Олексіївна Ставицька. – К. : КНУ імені Тараса Шевченка, 2008. – 18 с. – Режим доступу: http://lib.unicyb.kiev.ua/books/psih.08_stavitska.doc

Туриніна О. Л. Навчальна програма дисципліни «Практикум із загальної психології» (для бакалаврів) [Електронний ресурс]. – К. :

	МАУП, 2005. – 18 с. – Режим доступу : http://library.iapm.edu.ua/metod/2280-praktuk_zag_ps.pdf
--	--